

KONJEREJEC

GLASILO KONJEREJSKEGA DRUŠTVA ZA MARIBORSKO OBLAST

Dopise, naročila in reklamacije je pošiljati: Konjerejskemu društvu za Marib. oblast, Ivanjkovci

„Konjerejec“ izhaja 6krat letno

Člani društva sprejemajo list brezplačno. Naročnina letno 20 Din. Cenik inseratov na zahtevo

Štev. 2.

Maribor, dne 15. aprila 1929.

Letnik VI.

Dirkalni kasač.

Spisal Rudolf Albrecht, prevaja dr. Veble, drž. vet.

(Nadaljevanje.)

Če konj stopa na ta način prekratko, da členek v biclju premočno vpogiba, ter če členek v kolenu premalo iztegne (pravimo: Konj stopa pod pete) si razen s prstnimi uteži pomagamo s takozvanimi biceljnimi valjčki. To so obroči iz gumija ali usnja, ki, če jih pritrdimo na biclju, zmanjšujejo vpogibanje in obenem, če so dovolj široki, potom zamaha lastne teže naprej, pripravijo členek v kolenu do tega, da se iztegne, in tako pomagajo, da se hoja podaljša. — Lahko jih pa uporabljamo tako, da jih napolnimo s svinčeniimi šibrami ali pa brez njih in se gibljejo v teži med 12 do 30 dekami; čim težji so, tem višji postane tek.

Pri posebno težkih primerih hoje v pasu uporabljamo za konvertiranje quarter boots, ki imajo svinčene vložke in jih pritrdimo na kopito. Njihovo težo lahko reguliramo po potrebi; videl sem celo take, ki so tehtali $\frac{3}{4}$ kg; kako izgleda pri tem sposobnost za stanje, si pač lahko predstavljamo.

Čisto brez vsakega vpliva na balanco so obvarovalni omoti v kolenu in komolcu, ki imajo le namen, da dotične telesne dele ščitijo pred poškodbami s kresanjem.

Za varstvo zadnjih kopit služijo takozvani skalperji, ki so iz usnja in jih z zaponami pritrdimo, ali pa v obliki gumijastih zvoncev, ki jih potegnemo čez kopito. Priporočljivejši so slednji, ker se v usnjenih skalperjih vsede pesek in drobni kamenčki, ki težo povečajo. Skalperji nimajo nikakega posebnega pomena za tek in balanco, če niso ravno posebno težki. Pri pravilno balanciranih konjih služijo le kot previdnostni pripomoček, ker je kresanje in skalpanje po navadi le posledica pogrešne balance in pomanjkljivega podkovanja.

Pri konjih s kostnimi pogreški na zadnji nogi kakor z morskimi kostmi (Stichbein), s krakom, z zajčjimi kljukami, z enostransko petelinjo hojo (Zuckfuß) ali s pretirano visokimi hojami zadnjih nog (obojenožna petelinja hoja) lahko naravna umetnost balanciranja večsah odpove. Da v takih primerih izsilimo vsaj kolikortoliko pravi tek, smo prisiljeni, da se zatečemo k zunanjim, mehaničnim pripomočkom. Če konj radi takega enostranskega kostnega pogreška stopa krajše z eno zadnjih nog kot z drugo in če smo zaman poskušali krajši tek podaljšati potom daljšega kopita, težje podkove, prstnih utežev, da bi ga prilagodili onemu zdrave noge, preostane kot zadnje sredstvo uporabljanje takozvane ostre zadnje opreme (imenovane tudi Mantschzeug), ki ima namen, da prikrajša tudi tek zdrave noge in tako podpira soglasje hoje. Zadnja oprema obstoja iz podložnega, kakor dlan širokega jermena, ki ga pritrdimo z zaponami za zadnjimi stegni na obeh vozičkovih

obročkih in ki ga fiksiramo na repnem jermenu z 2 jeklenima ploščicama; na ta način je akcija zadnjih nog omejena. Tudi pri petelinji hoji služi dobro, ker dopušča le do gotove meje dviganje nog.

Pri enonožni petelinji hoji, ki nastaja potom skrajšanja mišic na stegnu zadnje noge, lahko trljanje pri hoji zmanjšamo na ta način, da dotično mišično partijo oviramo na prekomerni akciji s tem, da pritrdimo na njo močen gumijast obroč.

Končno naj omenim še eno obvarovalno sredstvo, ki pa ni direktno v zvezi z balanco in ki ga uporabljamo pri žrebcih; ta namreč draži pesek, vržen po sprednjih kopitih na moda ter jih spravlja v dir ali v nepravilen tek. Z dirkalnim suspensorijumom pa pokrijemo moda popolnoma, ne da bi ž njim konja kako ovirali.

Kakor je iz teh izvajanj razvidno, se mislečemu trenerju nudi možnost, da regulira hoje, ki so postale potom podedovanih ali pridobljenih napak pogrešne, na eni strani s pomočjo podkovanja, ter s pomočjo overchequa in utežev na drugi strani tako, da postanejo pravilne in brez motenj. Vsak konj, ki ga je treba zbalancirati, predstavlja — tega se ne more nikoli dovolj povdariti — nov problem, katerega rešitev povzroča često mnogo ubijanja glave in ki jo moremo doseči le s potom nepretrganih poskusov, če že ne slučajno potom intuicije. Opazoval sem komplicirane primere umetne balance, v katerih je nosilo vsako kopito drugače formirano podkovo z različnimi uteži, in le s temi štirimi različnimi podkovami je konj mogel doseči najvišji uspeh.

Kakor izkušnja uči, drži sledeči stavek, ki ga priporočam v uvaževanje: Konj bo s težjo balančno pezo, ki mu omogoča brezhibno hojo, hitreje in dalje tekel kot pa z lažjim utežem in pa zato pomanjkljivo balancirano hojo. Ne štedimo zato, specijalno v početku balanciranja, z nekaj dek uteža na podkovah ali z drugimi balančnimi pripomočki na stroške načina hoje. Pozneje še vedno lahko težo reduciramo, ko se je konj privadil na pravilno hojo.

So pa tudi naravni pripomočki balance. Kot tak se izkazuje kakovost terena za treniranje in dirkanje v toliko, v kolikor na progi, pokriti z globokim peskom, z blatom in s snegom tudi napačno balancirani konji, posebno dvojniki mnogo sigurneje in čisteje tekajo kot pa na trdi ali gladki progi, ker talna ovira nadomestuje pri dviganju kopit utežne pripomočke. Kljub temu pa naj ne zmanjšamo utežnih pripomočkov, če je konj pravilno balanciran, tudi če bi proga po dežju postala pred dirkami globoka, ker je konj žival, ki stoji pod uplivom navade in sigurneje teče, četudi mora pri globoki progi težje nositi utežne pripomočke kakor pa če bi jih ne imel.

Nadaljni naravni balančni pripomoček nudi teža dirkalnega voza. Če je konj v polni bilanci, ne potrebuje nikakega naslonka niti na žvali in vozačevo roko,

niti na voz, da ostane v teku. Nasprotno pa pomanjkljivo balanciran konj, posebno dvojnič teče mnogo sigurneje, če mu nudi razen vozačeve roke že teža voza skupaj z vozačem oporo. Radi tega je — kakor izkušnja uči — priporočljivo take konje vpreči v takozvani »Longshaft« namesto v »Sneky«, ki teče za konjem skoro brez teže. Čim več mora tak konj vleči, tem sigurneje teče in ta sigurnost bo izenačila tudi eventualno zmanjšanje tempa, ki pa ni treba, da bi neobhodno nastopilo.

Ako torej trener misli, da mu je končno uspelo najti pravilno popolno balanco za konja, bo to preizkusil na ta način, da bo dal konju gotovo progo teči v polnem tempu s čisto rahlim naslonkom na žvali, torej s popolnoma prostimi vajeti. Če ostané pri tem v brezhibnem teku, če ne galopira, če se ne kreše, smemo balanciranje označiti kot posrečeno. Nekateri trenerji izpopolnijo nepopolno balanco po vozačevi roki na ta način, da dajo konju oporo v gobcu ali pa da mu zabranijo priti z ravnotežja s tem, da uzdo često prevlečejo z ene strani na drugo. To so individualne spretnosti, na katere se konj sčasoma navadi. Vendar je normalna le ona balanca, pri kateri konj svoje ravnotežje ohrani brez vsakih vajeti in s katero lahko vsak vozač z njim vozi.

O učinku vajetnega pripomočka kot takega pa v prihodnjem poglavju.

3. Konjski gobec in vozačeva roka.

Kar je za ladjo krmilo, to je za konja gobec. Zato se tudi s pravico govori o »krmarjenju« konja. Kakor ladja na najrahljši pritisk krmila, tako se naj tudi konj poslušno udaja vplivu lahke vozačeve roke na gobec. Kakšno vrednost ima to pri dirki, ve vsak vozač. Gobec mora zato ostati vedno občutljiv, ne da bi bil preobčutljiv, in ga ne smemo napraviti neobčutljivega (mrtvega).

Kakor smo slišali, se podeduje kakor dober, tako slab gobec. Dober gobec je tisti, ki se voljno nasloni na pasivno vozačevo roko in ostane z njo v stalnem lahkem kontaktu. Slab gobec je potom podedovanja preobčutljiv in se bi naslonitvi ustavljal; neobčutljiv postane po slabem ravnanju; v tem primeru se vleže na žvali in se da nositi od vozačeve roke.

Dober gobec olajšuje nalogo balanciranja znatno. Z nespretno roko ga pa zelo lahko pokvarimo. Pravilna vozačeva roka mora biti v prvi vrsti pasivna ter se mora prilagoditi konjskemu gobcu, ne pa narobe; ta pasivna vozačeva roka pomeni isto kakor takozvana »lahka roka«, ki je dobremu vozaču prirojena in mu pripomore k uspehom s konji, ki znabiti v drugi roki niso odrezali. Aktivna, težka vozačeva roka je nesreča za dotičnega vozača in muka za konja. Pri teh vozačih začnejo biti neobčutljivi tudi konji z dobrim gobcem. Po krivici se potem reče, konj se opira; našel sem po navadi, če nima konj druge bolečine, da je vozač tisti, ki se opira, pa ne konj. Posledica tega opiranja je v prvi vrsti razmetavanje in zapravljanje konjskih in človeških sil; konj se bo lahko utrudil, bo trajno dvigal zadnje noge preveč, sprednje pa premalo ter bo zato kazal nagnjenje k spotikanju. Opiranja bo vedno hujše, čimveč nasilnih sredstev uporabljamo proti temu; vsa ta sredstva prizadevajo konjskemu gobcu bolečine, prinesejo znabiti momentano vozaču olajšanje, mogoče tudi uspeh, vendar pa odpovejo trajno svoj uspeh, če se konj na nje privada in svoj odpor proti njim pojača. K tem nasilnim sredstvom prištevam vse umetne ostre žvali, oporno vrvco (Pullschnur), oporno vzmet, nasilno

ranjevanje gobčnih kotov potom trganja, da bi jih tako naredili občutljive, in vsa ostala mučilna orodja in metode.

Pravilni postopek za »reparaturo« konjskega gobca, da bi takozvanega opornega konja naredili uporabljivega, obstoja v tem, da v prvi vrsti konstatiramo, zakaj se konj opira. Če je temu vzrok le težka vozačeva roka in hodi konj v drugi roki normalno, potem je temu lahko odpomoči, da vozača izmenjamo. Če se pa konj v vsaki roki opira, ker je že preveč pokvarjen, potem more biti vzrok v gobcu samem ali pa v bolečinah mišic in nog ali pa v nepravilnem vratnem nasadku. Slednji obstoji v tem, da so čeljustni robovi preširoki in opremljeni z ostrimi robovi, ki konju povzročajo bolečine pri upogibanju glave. Uboga žival išče, da bi se tej bolečini izognila, opore na žvalih in dela tako proti pritegnjenju glave. Za ta primer moremo odpomoči potom primernege overchequa, ki drži glavo plitvo iztegnjeno naprej.

Marsikateri konji se opirajo, da bi imeli oporo v gobcu, če jih kje kaj boli, posebno na nogah ali tudi v mišicah, ki jih skušajo tako razbremeniti. Ko smo to konstatirali, damo obolenje zdraviti in opiranje se neha, če konja nič več ne boli.

Najčešči vzrok za opiranje na eno ali obe vajeti pa tiči v gobcu samem. Preiskava tega bo izkazala, da ima konj ostro, koničasto zobovje, ki je potom učinka žvali ranilo lica in jezik. Ranjen gobec povzroča konju divje bolečine; taki konji po navadi žvali ali sploh ne sprejmejo ali pa, če imajo potrebno moč, iz obupa pobegnejo. Potem so zaznamovani kot »ubežniki« (Durchgeher) in mučilna orodja se pomnože, namesto da bi se pričelo zlo odpravljati pri korenini, kar je mogoče na sledeči, enostavni način.

Predvsem ne smemo konja pred ozdravljenjem gobca zapreči. Konjar mu hladi vnet gobec s kisom, ki mu pridenemo kuhinjske soli tako, da mu da vsake pol ure s kočnjaki vgrizniti v gobo, ki jo pritrdimo na palico in namočemo v ta slani kis. Ko je gobec po nekaj dneh čisto ohlajen, potem se pripravimo do tega, da konju zobovje temeljito vpišimo in iz njih vse odstranimo, kar bi moglo konja vsaj raniti. Iz upornika je potem postal skoro brez izjeme normalen konj z normalnim gobcem.

Ne morem opustiti, da bi pri tej priliki ne povdarril, da je po navadi skrajno škodljivo dve- in triletnim žrebetom s silo iztrgati zadnje žrebeče zobe, ker jih včasih polagoma izmečejo, ker nov konjski zob celo že prodira in je posledica tega rahlo vnetje zobnice ter preobčutljivost gobca. V tem primeru naj pustimo naravi prosto pot, hladimo občutljiv gobec in se izogibljimo po možnosti vsake sile!

Če je torej navadno uporen konj oproščen bolečin, mu dajmo kolikor mogoče mehko uzdo (gumi, usnje) brez overšeka, eventualno zraven vozilni povodec in igralno verižico, ki jo lahko žveči, potom česar stopijo v akcijo tudi žleze slinavke. Potom tega igračkanja konja tudi raztresemo in lažje pozabi, kar je moral pretrpeti. K temu da se pospeše tvorjenja sline, prispeva tudi davka pulverizirane soli, tik pred odhodom.

Čisto isti postopek je na mestu pri konjih s podedovanim, preobčutljivim gobcem, ki ne sprejemajo nobenih žvali, ali se pa v naglem teku od žvali odtegnejo, te, kakor rečemo, »izpljunejo« ter pridejo tako iz teka. Če je morebiti ranjen gobec izlečen in konj niti sedaj ne sprejme mehkih žvali, nam preostane le eno sredstvo: Konja spustimo dnevno po eno do dve uri v zagradi navezanega na izprehod, dokler se ne nauči, da ima gobec zato, da se z njim na žvali nasloni. Naveza-

nje se naj izvrši ne v globoki, temveč v isti drži glave, ki jo potrebuje konj za svojo balanco, torej s pravilno zapetim overšekom, in ga naj vadimo postopoma.

Predno zaključim to poglavje, moram omeniti še en občutljiv telesni del konja, ki se radi raznih uzd in šekov v konjskem gobcu ne počuti dobro, to je jezik. Tudi to spada med vzroke preobčutljivega gobca, da je jezik velik in mesnat ter da stremi, da se izogne pritisku nad njim ležeče uzde; to se lahko zgodi na dva načina: Konj ali potegne jezik v zgornji del gobca, v žrelo, tako da ostane le konček jezika pod žvalmi, ali pa konj iztegne jezik enostavno preko žvali. V prvem primeru zapira jezik dohod zraka v grlo in posledica bo hropenje v polnem teku radi pomanjkanja potrebne zračne cirkulacije, kar onemogoča delo. V slednjem primeru leži uzda direktno na čeljusti, povzroča potom pritiska bolečine in konj se prične opirati. Vozač z občutljivo roko bo takoj opazil, da v gobcu ni nekaj v redu, ter bo nedostatek odpravil.

To se more zgoditi na dva načina: Ali tako da napravimo okrog sprednjega dela jezika s širokim mehkim trakom zanjko in trak pod brado zavozlamo tako, da vsak poskus spraviti jezik iz njegove lege zanjko zategne, ali pa da ujamemo jezik v takozvano »jezično mrežo« in jo pritrdimo na obeh uzdnih obročkih. Obe metodi sta za konja nebolešni, če se ju pravilno uporablja in držita jezik na pravem mestu. Najdemo pa hlevarje, ki jim manjkata razumnost in ljubezen in ki pri privezovanju jezika na tem tako silovito v gobcu trgajo, da se jezični trakovi in mišice zrahljajo, radi česar moli takemu konju neprivezan jezik pri vožnji po strani ven iz gobca. Ali oni privežejo jezični trak z vzlom na jezik, ki zopet, pritiskan po uzdi, povzroča bolečine, izziva odpor, za katerega se mora nedolžni konj potem pokoriti.

V splošnem se bo pri lahki vozačevi roki jezična kalamiteta redkeje pojavljala kot pa pri težki roki.

Lahka vozačeva roka more na konja pri dirkah tudi daleko bolj vplivati, kot se pa zdi, če prisostvujemo le kot gledalci delu ali dirkam. Lahki kontakt vozačeve roke s konjskim gobcem doprinaša namreč k temu, da se konj uči razumevati vozačeve intencije in da je ta v stanju, da prenaša v finishu svojo voljo zmage na konja.

Kakor vidimo, je konjski gobec v dobrem stanju temeljni pogoj za pravilno balanco, za trenajo in prav posebno za dirke. Pa kljub temu se na ničemer toliko ne greši kot ravno na tem najvažnejšem delu konjevega telesa.

Dalje prih.

Ali spada reja konja dirkača na kmetijo in pod katerimi pogoji?

Slanič Alojz, Banovci.

Na poziv urednika lista »Konjerejec« na člano konjerejskega društva, da pišemo tudi konjerejci sami za list, sem se odločil, da priobčim sledeči članek:

Na morebitne ugovore proti pričujočim izvajanjem pripominjam, da se do sedaj sploh nisem pečal z dopisovanjem v kakoršenkoli list, tem manj v strokovnem oziru.

Priznavam pa takoj, da strokovni članki za javnost zahtevajo veliko več študija, kot navadno dopisovanje v dnevno časopisje. S tega stališča bi tudi prosil, da se moj članek s strokovnega stališča ne presoja preostro. Sem pač kmet, ki nimam v pogleda v strokovne strani v marsikaj, kar bi bilo za moj članek potrebno, da bi bil popoln.

Pripomnil bi še, da se z rejo dirkača na kmetiji že pečam skoro četrto stoletja in to skozi 16 let na lastni kmetiji ter sem se imel v isti reji priliko udeleževati na kmetiji svojega očeta. Oče pa se peča z njo že skozi 40 let in to — kakor znano — z dobrimi uspehi. So toraj ta moja izvajanja sad lastne izkušnje ali opazovanja, ali kdor hoče, pogled skozi moja očala.

Opozarjam še enkrat na naslov članka, ki glasi: Ali spada reja itd. in ne konj dirkač na kmetijo. Kolikor mi je znano, se redi konj dirkač na kmetiji v Sloveniji, v naši državi in menda v Evropi sploh edino v ljutomerskem okolišu in to konj kasač. Za njega veljajo torej vsa naslednja izvajanja.

Po mojem opazovanju vladajo precej mešani nazori o konjereji na kmetiji v strokovnem svetu. V splošnem pa se mnenja glede reje kasača skoraj vseh ujemajo v tem, da ne spada na kmetijo. Kot kmet-gospodar bom skušal vsaj s stališča gospodarstva v ljutomerskem okolišu tem nazorom ugovarjati ali vsaj preostre predsodke omiliti in to naj bo namen teh vrstic.

Da se na murskem polju in tudi drugod v enakih okolščinah na srednje veliki kmetiji gospodarski obrat brez primerne konjske vprege ne da redno vzdrževati, mi bo vsak pritrdil.

Sedaj pa ali primeren konjski material prirediti ali kupiti! Konjereja je draga, to vemo vsi. Ako nimaš primerno zaposlenih konjev, trpiš gospodarsko škodo, pa bodisi da gospodarskega konja prirediš ali kupiš. Celoletno konja na kmetiji tako zaposliti, da že z delom krije vzdrževalne stroške, je pa težavna stvar. So časi, da bi že manjši posestnik imel dovolj posla za dva para konj. So pa zopet drugi, da še srednji kmet nima primerne uporabe za en par.

Uvaževanja vredna okolščina je tudi, da je na kmetiji dostikrat odvisen celoletni gospodarski uspeh od par dni, neredko celo od par ur. Pri tem pa igra hitra konjska in ne počasna volovska vprega dostikrat celo odločilno vlogo. Vzemimo samo primer: Spravljanje sena in žitnega snopja ob bližajoči se nevihti. V takih slučajih si pomagati z najetiimi vozniki, bi menil kdo! Lahko povedano, težko storjeno! Ob enakih prilikah bo najet voznik, ki je v naših razmerah pač vedno tudi sam kmet, spravil na varno najprej lastne pridelke. Torej že ti razlogi dovajajo do tega, da si primerno konjsko vprego moramo vzdrževati, dasi teoretičen račun kaže včasih tudi primanjkljaj. Pa saj, če pogledamo tudi v druge panoge kmetijstva, jih je bore malo, ki bi s teoretičnega stališča kazale dobiček. Ravno »Kmetovalec« z dne 15. III. t. l. dokazuje z računi, ki vsekakor odgovarjajo dejstvom, izgubo kmeta pri reji molznih krav. To pa pri ceni mleka à 1 3 Din. Kaj naj rečemo mi na murskem polju, ko mleka nad 1,50 Din sploh vnovčiti ne moremo! Ako bi hoteli teoretično preračunati rejo volov ali bikov za mesarja, bi zgube bile še vsekakor višje. Da se pa ne izplača prireja gospodarskega konja, ki se ga dobi pri današnjih cenah za 2—3 tisoč Din ter za kmetijo popolnoma odgovarja, pa rad priznam.

Torej konja za gospodarstvo kupiti, kajti cene, ki se danes plačujejo za konje nikakor ne odgovarjajo bistvenim stroškom vzreje. To bi bilo s stališča kmetije edino pravilno! Pomislimo pa, da če vsaj 3000 konjerejcev to stori, kar bi bilo sicer edino pravilno, se bo tudi prireja konja za kmetijski obrat izplačala: hc pač konj v ceni tudi zrastel. Tokrat pa se bo odstotek rejcev zopet zvišal in posledica bo zopetna nadprodukcija in zopetni padec cen konju.

S tega sledi, da primerno število konj na odgovarjajočo kmetijo spada in da si pač tega konja kmet v največ slučajih mora prirediti.

Kak pa naj bo tak gospodarski konj? V prvi vrsti konj, ki je za kmetijo uporaben in katerega prireja se kolikor toliko izplača tudi v času nadprodukcije. In to je naš kasač!

Za gospodarskega konja smatram onega, ki svoja dela zadovoljivo opravlja, ni podvržen degeneraciji ali propadu ter ima sploh kot tak bodočnost. Nepoznavalci so splošno mnenja, da je naš kasač prešibek ali nevstrajen za kmetijske posle ali če ne to, pa nebister za kmetijski obrat. Priznam, da se paru kasačev ne da v goričke klance natovoriti 5 polovnjakov vina ali 4 kubikov drv kakor paru belgijcev. Zato pa bo naš kasač s polovico iste teže in pri manjšem riziku poloma koles isto pot napravil dvakrat v istem času. Tudi glede obdelavanja polja velja isto. Prav težkih glinastih tal na Murškem polju nimamo. V jeseni pa, ko se zemlja splošno bolj globoko obdeluje, ko so pa tudi konji bolj utrjeni in, če je napor le prehud, se pač orje eno ali celo dve uri na dan manje kot pred pomladno ali poletno plitvo brazdo. Obdela se pa vseeno ista površina kot s parom težkih počasnih konj. Slišal sem celo že trditi, da naš kasač sploh zametuje vlako teže. To more trditi pač le popolen nepoznavalec našega kasača. Upal bi si skoraj trditi baš nasprotno. Če kateri tip konja kot tip sploh zametuje tovor, bi bil naš kasač gotovo na enem izmed zadnjih mest. Uporni konji se pa najdejo v vsaki pasmi. Da pa kupljen žrebec plemenjak, ki je mogoče vse do 12. leta dirkal v lahkem dirkalnem vozičku po raznih dirkališčih, ne zna in noče prvič potegniti težke kočije, je razumljivo. Isto velja za nekatere kupljene plemenske kobile iz kobilarn. Tudi naši kmetski dirkači, ki jih radi plemenske preizkušnje moramo vaditi tudi za dirkališče, prvi dan ko pridejo z dirk v Zagrebu, ne bodo delali čudežev v premikanju tovorov.

V drugi vrsti smo slišali, da naš gospodarski konj ne sme biti podvržen degeneraciji ali propadu ter mora imeti bodočnost.

V ljutomerskem okolišju je po mnenju nekaterih resnih poznavalcev konja po skrbni selekciji plemenskega blaga, nastal poseben tip konja. Še lansko leto je znan ljubitelj konjev pozival merodajne kroge, da naj ustvarijo iz Murskega polja jugoslovansko Bretagno. To so seveda gradovi v oblakih. Ampak nekaj pa je! Kdor bi hotel stvar natančneje proučiti, bi kmalu videl, da ravno par najbolj uspešnih konjskih rodovin Murskega polja izvira iz domačih tal. Že to dejstvo mu upravičuje obstanek; kajti bomo odkriti, da smo na polju živinoreje sploh še malo ustvarili, če izvezamo štajersko kuro, mangališko svinjo ter mogoče še b o s a n s k o b u š o.

Pogoji so torej dani, da bi imela reja ljutomerskega kasača bodočnost tudi s stališča konjereje v splošnem. Zgodovina bi nam pa menda bila nehva-

ležna, da bi mi to, kar so naši dedi ustvarili in očetje spolnjevali, zavrgli med staro šaro.

Slišali smo zgoraj, da se konj na primernem posestvu iz gospodarskega obrata črtati ne da. Da pa krije vzdrževalne stroške vsled premale zaposlenosti, se mora gojiti konja, ki krije ta primanjkljaj s prirejo. Torej je treba rediti konja, dosegačega cene, ki so višje od današnjih. To pa je zopet naš kasač! Vendar pa le če se more ponašati z dirkalnimi uspehi. Ako pogledamo v svet, vidimo, da nas tok časa žene za rekordi, za športom. V naši državi so nam sicer znane vsemogoče vrste športa. Konjski šport je pa še skoraj španska vas. Ako pa se ozremo le malo preko meje, opazimo, da konjski šport igra v sosednih državah veliko vlogo. To pa iz raznih vidikov. Ali iz zgolj zabave ali s tujskoprometnega stališča, v svrhu reklame za proizvod dotične zemlje; tudi igralna strast vodi včasih dejanja in nehanja v konjskem športu. Vse to pa nas kot kmetov ne more dosti zanimati. Opazujemo pa, da se po svetu drugod včasih plačuje naravnost ogromne vsote za prvovrstne konje dirkače. Tudi iz naše države gre precej denarja v ta namen, ker se tukaj pri sedanjih razmerah tovrstne zabave željni ljudje ne morejo dovoljno udeleževati. Pa to bi bil članek za sebe. Nas kot kmete zanima samo to, da mi ljudem, ki čutijo potrebo se baviti s konjskim športom, tovrstno blago pridelamo tudi doma, če nam ga primerno plačajo. Da pa je k temu treba že malo več razumevanja, je jasno. Zato pa kasač z dokazanim uspehom doseže navadno tudi znatno višjo prodajno ceno kot konj, ki ni dokazal ničesar. Že z gospodarskega stališča moram radi tega s svojim konjem na dirkališče. In to ne samo s konjem, ki ga mislim prodati, ampak tudi s kobilo plemenjačo, da zagotovim potomcem boljšo prodajno ceno. Tudi umen vinogradnik se mora s svojim vinom udeleževati vinskih sejmov — tekem kvalitete. Sploh povsod se gre za prvenstvo. To po mojem računu niti ni turf niti luksus, pač pa naravnost gospodarska potreba. Kajti dokler se bodo nekateri ljudje radi oblačili, morajo biti oni, ki bodo za primerno plačo gojili sviloprejkice; dokler bodo med nami pivci, ki rajši pijejo vsem njihovim okusom odgovarjajoče sortirano vino, kot pa šmarnico, bodo imeli umni vinogradniki tudi svoj obstanek. Ravno tako pa bo menda vedno moralo biti nekaj ljudi, ki bodo konjskega športa željnimi ljudem pridelovali blago, kakoršnega želijo.

V ostalem pa ima razumen rejec kasača tudi sam pri tem užitek; seveda se nam včasih to preko mere zameri. K temu pa bi omenil jaz s svojega osebnega stališča: Tudi kmet je član človeške družbe! Ali naj bo obsojen, da vse svoje življenje rije samo v gnoju in zemlji?! Na deželi namreč nimamo gledališč, ne nogometa, za planinstvo nimamo smisla, tudi ne časa, radiokoncerti so nam še tuji. Zato pa imamo edino veselje, da si v svojem kratko odmerjenem prostem času vprežemo svoje brhke konjiče. Pri pogledu na njihovo lahkotno dirjanje se še nam poživi duša, se nam utrdijo mišice, se krepi volja ter užiga nova ljubezen do domače grude.

Ali je to gospodarsko neupravičen luksus?!

Poravnajte naročnino!

Kaj je potrebno za izboljšanje konjereje v Sloveniji?

Aleksander Dimitrijevič, vodja plemenilne postaje na Cvenu pri Ljutomeru.

Gospodarska razstava v Ljubljani v jeseni leta 1928., na kateri so bili razstavljeni konji samo iz ljubljanske oblasti, je jasno pokazala, kako je padla konjereja v tej oblasti. Od vseh razstavljenih konj ni bilo enega, ki bi zaslužil pozornosti, še manj nagrade. Od mnogih oseb sem slišal pritožbe, da konjereja propada in celo g. I. Lenarčič, stari izurjeni konjerejec, je v svojem članku »Pomoč naši konjereji«, ki je izšel v »Kmetovalcu« št. 16 l. 1928., podčrtal žalostno stanje konjereje v tej oblasti. Jaz, ki sem se celo življenje zanimal za konjerejo, ne morem zamolčati žalostnega dejstva propadanja tako važnega dela gospodarstva in smatram, da to s stališča narodnogospodarskih in državnih interesov ne sme biti dopuščeno.

Iz tega je jasno razvidno, da je potrebno podvzeti vse mogoče, da se stanje konjereje zboljša. Vsled tega si dovolim izraziti svoje opozoritve na nekatere reforme, ki bi bile v korist konjereje in navesti, kaj so podvzele druge evropske države, da se konjereja povzdigne.

V prvi vrsti je neobhodno potrebna reorganizacija ljubljanske oblastne žrebčarne. Sedanji ustroj te institucije je preveč kompliciran, zahteva preveč denarja za vzdrževanje, med tem ko bi se ta denar dal lahko porabiti za nakup dobrih plemenskih žrebcev.

Koristno bi bilo razdeliti ljubljansko oblastno žrebčarno na dve stalni plemenilni postaji, eno za ljubljansko in eno za mariborsko oblast ter vodstvo teh predati konjerejskim društvom. Ta korak bi bil potreben vsled tega, ker bi boljše uspevale plemenilne postaje, ki bi bile v rokah konjerejskih društev. Člani teh poznajo namreč najboljše vse potrebe konjerejcev dotične oblasti in oni so boljše ko kdo drugi zmožni, da povzdignejo konjerejo.

V skoro vseh evropskih državah, piše profesor Kulešev, so prišli na to, da so se s sodelovanjem prebivalstva pri izboljšanju konjereje hitro dobili novi tipi v kmetijskem gospodarstvu potrebnih konj. To bi se pa ne bilo zgodilo, ako bi konjerejo upravljali iz centra ljudje, katerim niso bile znane razmere dotičnih krajev.

Zgodovina reje težkih konj na Angleškem in v Belgiji je temu očiten primer. Ravnotako tudi v onih oblastih Nemčije, kjer je konjereja bila v rokah samega ljudstva. Z denarno podporo od strani države se je v teh oblastih pojavil nov tip težkih konj, ki ima sedaj največjo vlogo pri izboljšanju konjereje v drugih delih države.

Znani strokovnjak v nemški konjereji Ettingen trdi, da v renskih oblastih Westfalena in Oldenburga, torej povsod, kjer se je pojavil samostojni pravec reje konj, ona daje lep rezultat tako v kakovosti kakor tudi v številu.

Nasproti se pa v onih oblastih, v katere vodstvo nemške državne konjereje pošilja nekako mešanico vseh tipov žrebcev, izboljšanje konjereje ne vidi in se tudi število konj stalno zmanjšuje.

Vsled napačnega delovanja in upravljanja ovčereje so uničene vse državne ustanove v Belgiji, na Danskem in na Francoskem, kjer je ostala samo ena

državna ovčarna, ampak tudi ta je popolnoma izgubila smisel, ker prireja mnogo slabše ovce kot pa privatna ovčereja.

V Belgiji je igralo veliko vlogo pri izboljšanju konjereje društvo konjerejcev težkih belgijskih konj, ki je bilo ustanovljeno leta 1806.

Ako bo država podpirala delovanje konjerejskih društev in lastnikov licenciranih žrebcev z denarnimi nagradami na razstavah, brezobrestnimi posojili na več let za nakup žrebcev, z zavarovanjem žrebcev, se bo konjereja hitro razvila; država bo pa pri tem mnogo manj izdala kakor za vzdrževanje žrebčarne.

S časom pa, ko se bodo konjerejska društva razvila in vzbudila med ljudstvom zanimanje za konjerejo, bo potrebna podpora teh kmetovalcev, ki so si nabavili plemenilne žrebce s posojilom za nakup žrebcev.

Na ta način bodo konjerejska društva dosegla, da bodo po celi Sloveniji posejane male plemenilne postaje, ki bodo kos vsem potrebam konjereje. V Rusiji, kjer sem tekom več let opazoval konjerejo, sem videl, da je v teh oblastih, kjer so kmetje-konjerejci imeli podporo, konjereja pokazala lepe rezultate. Spominjam se kmeta-konjerejca v Tambovski guberniji, Borisoglebskega sreza, Postnikova, ki je imel nekoliko kobil in enega žrebca »Bistrij-a«, ki ga je kupil leta 1879. za 100 rubljev. Od tega začetka se je konjereja širila in je že leta 1914. ves srez bil pokrit s celo mrežo plemenilnih postaj z močnimi centri v več kot 20. vaseh. Že leta 1912. je v Borisoglebskem srezu plemenilo 180 plemenskih žrebcev, ki so stali okrog 115.000 rubljev.

Importiranih angleških žrebcev je bilo okrog 70 glav po 700 do 2000 rubljev, medtem ko je bilo državnih polnokrvnih in polkrvnih po 500—700 rubljev v celem srezu samo 15—16 glav.

Ravno tako se je razvijala konjereja v Penzenski, Voronežski, Rjazanski, Vladimirski, Orlovski, Kurski, Černigovski, Kersonski, Poltavski, Kijevski in drugih gubernijah, kjer je konjereja bila postavljena na čisto komercialno podlago v korist tako lastnikovih žrebcev, kakor tudi v korist onih, ki so žrebce potrebovali.

Na koncu tega članka, v katerem sem navedel, kako je organizirana konjereja v drugih evropskih državah, moram podčrtati globoko prepričanje, da ako se bode isto provajalo v Sloveniji, sčasoma postane mala a zelo kulturna Slovenija v pogledu konjereje druga Belgija. Z ugodnimi klimatičnimi in površinskimi razmerami, posebno pa v mariborski oblasti s prebivalstvom, ki cení in razume konjerejo, ji bo to postati pač omogočeno.

Jalovost ali neplodnost kobil.

Dr. I. K e n d a:

I. Redna oploditev.

Kakor pri vseh drugih živih bitjih višje stopnje, tako je tudi pri konju potrebno za nastanek novega bitja združenje dveh različnih spolnih celic, to je od žrebca izločenega semena in iz jajčnika kobile izvirajočega jajčeca, ki se po skoku spojita v maternici kobile.

Ta proces izgleda sicer na prvi pogled jako enostaven, toda če se upoznamo natančneje z ustrojem spolnih organov zlasti kobilnih in s celim potekom izločitve jajčne celice, bomo šele uvideli, koliko različnih zaprek lahko nastopi, preden kobila zanosi.

Po splošnih statistikah ostane od 100 zaskočeni kobil le 60—70 brejih. Temu pa je lahko vzrok žrebec, a največkrat kobila sama.

Zdrav in ne preveč izčrpan žrebec izloči pri enem skoku 50—150 ccm. t. j. povprečno $\frac{1}{10}$ litra sperme ali semenske tekočine. V tej množini se nahaja približno 10 milijard takozvanih spermatozoidov ali semenskih celic. To so male, samo pod drobnogledom vidljive jako živahno sem in tja švigajoče celice, ki sestojijo iz glavnice in dolgega repa.

Ta ogromna množina semenskih celic se pri zaskoku v pravem štadiju gonjenja nahajajoče se kobile izprazni po večjem delu direktno v maternico.

Kobila se, kakor je znano, v normalnih prilikah goni vsake tri tedne. Znaki, dobro znani vsakemu konjerejcu, nastopajo z različno jakostjo, vedno pa so povzročeni po procesu, ki se vrši istočasno na jajčniku in maternici kobile.

V svrhu boljšega razumevanja cele procedure oploditve si oglejmo najprej, kako izgledajo spolni organi kobile.

Pod križem v bližini ledvic se nahajata pri kobili 2 jajčnika, ki imata obliko fižola in velikost malega jabolka. Od vsakega jajčnika vodi približno 20—30 cm dolga zavita cevka takozvana voda jajčeca do maternice. Prednji del tega voda je razširjen v obliki lijaka in je prislonjen na jajčnik. Proti maternici se vodnica zožuje, tako, da je pri iztoku v maternico odprtina široka komaj za las. Sluznica voda jajčeca je opremljena z resicami, ki iz jajčnika izločeno jajčece premikajo proti maternici.

Maternica kobile sestoji iz približno 20 cm dolgega vrečastega telesa, ki ima v smeri proti jajčnikoma dva cevasta 22—25 cm dolga podaljška, ki jih nazivamo rogova. V konico vsakega roga je priraščen spodnji del jajcevega voda. Proti nožnici kobile se maternica zožuje v takozvano ustje, ki v koničasti obliki sega v 20—35 cm dolgo nožnico, ta pa preide na zunaj v sramne sklopnice.

Vsak izmed navedenih delov spolovila ima svoj poseben pomen. Jajčnika izločujeta ženske zarodne celice, to so jajčeca in sicer se v vsakem jajčniku nahaja več tisoč nezrelih jajčec, ki so s prostim očesom nevidna. Od časa do časa se prične rivati eno izmed teh prajajčec na površino jajčnika, se poveča in to v bližini lijastega dela voda jajčeca. Za popolno dozorenje potrebuje jajčece približno tri tedne, nakar izgleda kot mehurček v velikosti male črešnje na jajčniku. Mehurček je napolnjen s prozorno tekočino in ima na svoji notranji strani jajčno celico. Ko je jajčni mehurček dosegel površino jajčnika, se razpoči in izprazni jajčno celico v lijak jajcevega voda. Od tu se jajce na že omenjeni način prerine v maternico, kar traja 6—8 dni.

Ko se je jajčni mehurček razpočil se prične kobila goniti. Pri tem se ji ne nabreknejo le sramne sklopnice nego tudi maternična sluznica, ki postane polna krvi in se na ta način pripravi za sprejem jajčeca.

Pri skoku v maternico prispeli spermatozoidi se premikajo po rogu maternice proti odprtini jajčnega voda in po istem nasproti jajčniku, dokler ne srečajo bližajočega se jajčeca. Tu ga prično naskokovati in

ko se je prvi spermatozoid zarinil v njega se jajčece obda z močnejšo kožico, da mu ostali napadači ne morejo do živega. Zarinjena semenska glavnica se spoji z jajčnim jedrom in stem je jajčece oplojeno, prvi začetek žrebeta je tu, ostali spermatozoidi pa v kratkem poginejo.

Oplojeno jajčece pride nato v maternico, se tam v sluznici ustanovi in se v 11 mesecih razvije v popolno žrebe.

Oploditev jajčeca pa se lahko izvrši tudi v maternici, če je isto že dospelo tja, mogoča pa je tudi oploditev izven maternice, če je namreč jajčece zašlo mimo lijakaste odprtine jajcevega voda v trebušno votlino in so za njim prispeli spermatozoidi. Brejost izven maternice se navadno izjalovi in ogroža življenje kobile, najčešče vsled krvavenja v trebušno votlino in vnetja potrebušnice, za katero je zlasti kobila jako občutljiva. Včasih se zgodi, da plod odumre, poapni in tak okameneli plod (lithopaedion) ostane v materinem telesu tudi po več let brez velikih težav.

2. Vzroki jalovosti.

V mnogih slučajih je pripustitev kobile brezuspešna. Vzrok temu pa je lahko na žrebcu ali na kobili in to na sicer zdravih plemenjakih. Največkrat pa so jalovost povzročile bolezenske spremembe na spolovilih.

Od strani žrebca je povzročena jalovost v slučajih, da vsled raznih bolezenskih vplivov v izločeni spermi ni dovolj zadostno razvitih semenskih celic. Te so lahko tudi po obolenju moda, v katerih se razvijajo, tako oslabele, da nimajo potrebne gibljivosti. Žrebec, ki je zaporedoma zaskočil več kobil, ki so ostale jalove, je vsekakor sunljiv in ga je treba po veččaku preiskati na spolno sposobnost.

Ker so pa taki slučajih pri žrebcih plemenjakih v primerni starosti jako redki, moramo navadno iskati vzrok jalovosti pri kobili.

Eden glavnih pogojev uspešne oplemenitve leži v tem, da mora vsaj en del od žrebca izločene semenske tekočine dospeti v maternico. To pa se lahko zgodi že pri skoku odnosno pozneje.

Starejši avtorji so bili mnenja, da žrebec s svojim spolnim udom ne more prodreti skozi ustje v maternico; novejša ugotovitve pa so dokazale nasprotno.

Pri kobili, ki se ne goni in pri breji kobili je ustje maternice zaprto. Odpirati se začne šele pri izločitvi jajčeca, posebno pa ob času skoka vsled podražaja v nožnici. Ob času pripustitve je ustanovljeno, da se ustje maternice tako razširi, da se lahko skozi njega v maternico porine moško pest. Iz tega sledi dejstvo, da žrebec izpusti večino izločene sperme direktno v maternico, kar se je potrdilo tudi pri poizkusih umetnega oplojevanja. V mnogih slučajih se v nožnici ni našlo neposredno po skoku niti toliko semenske tekočine, da bi bilo mogoče isto upotrebti za oplojenje druge kobile. Če pa se ustje maternice ni toliko razširilo, da bi bilo prehodno za spolni ud žrebca, se navadno pritisne odprtina spolnega uda na ustja maternice, kar omogoči izločitev sperme skozi deloma odprto ustje v maternico. Le v redkih slučajih ejakulira žrebec vso spermo v nožnico. V tem slučaju pa se potom valovitega gibanja nožnice in sesajočega premikanja ustja spravi sperma v maternico.

Navedeni normalni potek oploditve pa je lahko oviran na razne načine. Neredko se dogaja, da je

ustje maternice po prestanem vnetju trdo kot hrustanec in se sploh ne da razširiti, lahko pa je tudi iz istega vzroka zlasti po težkem porodu zaraščeno oziroma vsled zaraščenih porodnih defektov nožnice potegnjeno na stran. Tak slučaj sem imel priliko opazovati pri raztelesbi neke na vnetju maternice poginule kobile.

Pri kobili s takim nenormalnim ustjem se isto ob času gonjenja sploh ne odpre ali pa le deloma. V poslednjem slučaju je seveda oplemenitev mogoča, a porod je vsled hrustančastega ustja nemogoč. Pri kobili, ki je kazala vse znake bližajočega se poroda svojega sedmega žrebca, sem, poklican k porodu, mogel komaj z mezimcem prevrtati skozi hrustančasto ustje, ki ga z ozirom na veliko občutljivost kobile za vnetje trebušne mreže tudi operativnim potom ni kazalo razširiti.

Iz navedenega sledi, da je treba pri jalovih kobilah natančno pregledati ustje maternice. V slučaju, da je ista v redu, je mnogokrat vzrok neuspele oploditve premala razdraženost kobile pri skoku, kar ima za posledico, da se ustje ni dovolj odprlo. Ob takih prilikah je potrebno, da se izvrši neposredno po prvem drugem skoku.

Važno pa je pred vsem pogoditi najprimernejši trenotek za oploditev, to je, če naj se pripusti kobila takoj pričetkom gonjenja oziroma nekaj pozneje. V splošnem je veljalo pravilo, da so kobile po porodu že na prvi dan gonjenja najbolj spolno razdražene in se najrajše oplode, a pri žrebcih in jalovih kobilah je počakati par dni in pripustiti tretji oziroma četrti dan.

Znano je, da se pojavi gonjenje pri kobili navadno osmi do deseti dan po porodu. Zunanji znaki sicer prvi dan niso posebno izraziti, a pri sesajočem žrebetu se vsled spremenjene sestave mleka pojavi driska, ki pa nikakor ne upliva na živahnost in tek mladiča.

Nadalje nastane vprašanje, kolikokrat naj se pripusti kobila za časa gonjenja in v kakih presledkih? Tozadevno vladajo pri oskrbnikih žrebcev in konjerejcih različni nazori. Nekoji so mnenja, da je treba kobilo tretji dan ponovno pripustiti, a drugi so za deveti dan. Kaj je torej pravilno?

Če upoštevamo, da se kobila goni tri do osem dni, nima pripustitev na 9. dan nikakega smisla, ker bo kobila žrebca sigurno odklonila; samo v slučaju, da trpi na takozvani nimfomaniji se žrebca tudi v tem slučaju ne brani. Tekom prvih pet dni gonjenja pa lahko pripustimo kobilo kolikokrat je nam žrebec na razpolago. Rajše enkrat več kot premalo in to velja zlasti za kobile, ki se težko oplode vsled premale spolne razdražljivosti.

V slučaju, da kobila ni bila oplojena, se prične čez 20—23 dni zopet goniti. To gonjenje pa je lahko pravo ali pa samo navidezno. V prvem slučaju se je iz jajčnika zopet izločilo jajčece, v drugem pa je kobila že pri prejšnjem gonjenju oplojena in se po oploditvi ne izloči nobeno jajčece do prvega gonjenja po porodu.

Če je gonjenje pravo ali samo navidezno, se najlažje prepričamo, če kobilo dovedemo k žrebcu. Pri pravem gonjenju izločuje kobila iz sramnice sluz posebnega duha, ki pri navideznem gonjenju manjka. Ker ravno ta specifični duh žrebca spolno razdraži, se skok pri navideznem gonečih se kobilah ne posreči, ker ga žrebec odkloni. V tem slučaju seveda tudi nima nikakega smisla žrebca k skoku siliti,

ker je kobila že oplojena in bi v slučaju draženja maternice lahko izvrgla in to neopaženo, ker je v tej dobi plod še jako majhen. Vsled navedene neprevidnosti torej konjerejec lahko sam zakrivi, da mu kobila ne ostane breja.

Oploditev je pa lahko preprečena tudi vsled novotvorb v spolnih organih kobile, nadalje vsled gnojnega oziroma kataraličnega vnetja maternice. V taki maternici se seme uniči preden pride do jajčeca. Lahko pa je preprečena pot semenskim celicam do jajčeca tudi vsled vnetja jajcevega voda. Vsled navedenih ovir ostane kobila vkljub rednemu gonjenju in zaskočenju neoplojena.

Končno pa je lahko povzročena jalovost tudi po obolenju jajčnikov, ki v nenormalnem stanju ne morejo izločevati jajčec. Take kobile se ali sploh ne gonijo ali pa izvanredno pogosto. Vzroki obolenja jajčnikov so v zadnjem slučaju navadno v preobilnem krmljenju, lahko pa so tudi drugega izvora. Na jajčnikih take kobile se pojavijo večji oziroma manjši mehučki, ki jih veščak lahko odstrani. Neredno gonjenje povzročijo večkrat tudi novotvorbe v jajčniku in razna vnetja. Različna obolenja jajčnikov smo imeli priliko opazovati zlasti pri slabo rejenih kobilah v svetovni vojni.

Važen faktor za nadaljni razvoj oplojenega jajčeca pa je zdrava sluznica maternice, iz katere dobi zarodek prvo hrano. Tudi če se v oboleli maternici posreči oploditi jajčece, bo to vsled pomanjkanja hrane prej ali slej odmrlo.

Kakor vidimo so torej vzroki jalovosti jako različni in se dajo navadno ustanoviti le po strokovnjakih t. j. veterinarjih. Ti pa konjerejcu tudi lahko v večini slučajev pripomorejo, da se vzroki jalovosti odstranijo.

Društvene in druge krajše vesti.

VABILO k

rednemu občnemu zboru „Konjerejskega društva za mariborsko oblast“,

ki se bo vršil dne 2. maja 1929 ob 1/2 12. uri v gostilni »Pri črnem orlu« (gosp. Franc Zemljič) v Mariboru.

S p o r e d :

1. Odobritve zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo predsednika o delovanju društva v pretečenem letu.
3. Računsko poročilo in odobritev računov za leto 1928.
4. Predlogi odbora in podružnic.
5. Delovanje v letu 1929.
6. Slučajnosti.

Občni zbor je sklepčen, če je zastopana ena desetina članov. Če ob določeni uri ni sklepčen, se vrši eno uro pozneje drug občni zbor, ki je pri vsakem številu navzočih sklepčen.

Predsednik: Lovro Petovar.

D o s t a v e k: § 8. pravil pravi: Občni zbor obstoji iz 1. članov glavnega odbora, 2. zastopnikov podružnic, 3. oblastnega referenta za kmetijstvo in onega za veterinarstvo ter strokovnega referenta za konjerejo, 4. pristojnega upravnika državne kobilarne ali žrebčarne.

Brez pravice glasovanja, pač pa s pravico razprave, se lahko vsak član udeleži občnega zbora.

ZAKLJUČAK

skupštine konjogojskog društva mariborske oblasti, podružnice u Prelogu, obdržavane dne 25. marta 1929. u Prelogu.

Skupština nakon svestranog pretresa konstatira, da nadležne vlasti, odnosno žrebčarna u Selu pri Ljubljani, kroz zadnjih pet godina, od kada srez Prelog u pogledu konjogojstva pripada pod njezinu kompetenciju, nijesu posvetile nikakovu brigu unapredjenu konjogojstva u preloškom kotaru, dok se je naprotiv u drugim predjelima svog područja davala svake godine izdašna potpora u tu svrhu, a i djelili su se sami rasplodni pastuhi.

Usljed takovog postupka došli su konjogojci preloškog sreza u nemoguć položaj, jer na 2500 rasplodnih kobila imaju samo 10 rasplodnih pastuha, dok bi za taj broj bilo potrebno najmanje 30 rasplodnjaka pastuha. Do toga nije trebalo doći. Na predlog člana Josipa Kosa iz Preloga prihvaća se jednoglasno sledeći:

P R E D L O G.

Jedno izaslanstvo ovoga društva imade se uputiti gospodinu sreskom poglavaru u Prelogu te isto me predložiti zaključak skupštine, sa molbom, da isti zaključak pošalje oblasnom komesaru mariborske oblasti uz svoju dobrohotnu preporuku. Radi hitnosti stvari imade se isto izaslanstvo sa zaključkom skupštine predstaviti gospodinu Velikom županu u Mariboru i komesaru oblasne samouprave.

Prema tome zaključku umoljava se oblasni komesar mariborske oblasti, da u pogledu promicanja konjogojstva u srezu Prelog, mimo donesenih zaključaka, poduzme sljedeće mjere:

Medjimurje je bilo u čitavoj Evropi na glasu radi svojih konja, koji su postali bili skoro posebna pasmina križanjem sa Belgijanskim pastusima. Obzirom na okolnost, da već dugi niz godina nije preporodjena i osvežena krv ovdašnjih konja, to su isti zahirili, te je njihova vrednost i cijena na svetskom tržištu pala, a potražnja za istima je znatno popustila.

Pošto je konjogojstvo u ovim krajevima bilo jedno od najznatnijih vrela prihoda ovog pučanstva, to se gornje manjkavosti vrlo teško u narodu osjećaju, a siromaštvo i pomanjkanje novca raste s dana u dan. Obzirom na posebni mentalitet i običaje Medjimurskog pučanstva nije zgodno podjelivati pripomoći za nabavu čistokrvnih belgijanskih pastuha, jer bi se na takav način podupiralo i manje vredne pastuhe, kojih medjimurski konjogojci ne će ni da prime, te neće ni da pripuštaju svoje kobile pod takove pastuhe. Zbog toga bi najbolje i najuspešnije sredstvo bilo ovo:

Da oblasni komesar mariborske oblasti u mjesto pripomoći po 10.000 Din za nabavu trojice, četvorice pastuha po pojedincima, sam nabavi dva originalna prvoklasna belgijanska pastuha i to izričito za kotar Prelog.

Potrebno je to zato, jer usled visoke cijene originalnih pastuha belgijanaca nije moguće seljaku namaknuti potrebnu svotu od 20.000 dinara za nabavu pastuha, a potpora od 10.000 dinara, što ju kane u tu svrhu dati nadležne vlasti, je neznatna prema cijeni (30.000 Din) pastuha.

Po oblasnoj samoupravi nabavljeni pastuhi mogu ostati dalje vlasništvo samouprave, a oblasni odbor da iste pastuhe dade na upotrebu u svrhu ras-

plodjivanja najboljim konjogojcima sreza Prelog, i to u godinu dana. Oblasni odbor imade pravo svake godine mjenjati konjogojce kome se pastuh na godinu dana povjerava, a isto tako i dotični konjogojac imade pravo, povratiti pastuha nakon svake svršene godine. Taj rok uz obostrani pristanak može se prema sporazumu produljiti. Ne traži se dakle, da pastuh nakon pet godina predje u vlasništvo držaoca pastuha ili da se za hranu daje otšteta. Dovoljno je, da držaocu pastuha pripada skokovina, koju svake godine odredi nadzorna vlast. Naprotiv želi se, da takav pastuh ostaje neograničeno vreme u vlasništvu oblasne samouprave.

Hitno potrebno bi bilo, da dotični pastusi po mogućnosti budu u najkraćem roku nabavljeni. Paziti bi se imalo, da barem u početku budu opasane i oplodjene samo dobre kobile, da novi naraštaj bude što bolji. Konjogojско društvo mariborske oblasti uz stručne organe same oblasti imaju voditi nadzor nad svim žrebčima te muškim i ženskim, koji se odzrebe od ovih čistokrvnih pastuha. Od tih imaju se odijeliti najbolji muški i ženski ždrebčići, koji imaju i nadalje ostati u srezu Prelog, sve dok se pasmina u ovom srezu ne popravi i osvježi.

U tu svrhu neka bi se priredio svake godine plemenski sajam za žrebiće od ovih oceva, da se tamo po nadzornoj vlasti slabiju žrebad prepusti na prodaju po slobodnoj ruci, a dobra žrebad da se obavezno zadrži za daljnji rasplod. Odgajivača ovih rasplodnih žrebića osobito muških moglo bi se i otštetiti sa posebnom premijom.

To bi bio najpogodniji i najjeftiniji način odgajivanja rasplodnjaka ne samo za srez Prelog i Medjimurje, nego i za cijelu Sloveniju.

U Prelogu, dne 25. marta 1929.

Predsjednik podružnice konjogojskog društva za mariborsku oblast: Vekoslav Š t i b l e r. — Odbornici: Jože K o s s. r., Mato A n t o l e k s. r., Ivan K o l a r e k s. r.

Kolo jahačev v Mariboru je imelo dne 3. aprila svoj redni občni zbor, ki je bil številno obiskan. Ustanovni občni zbor se je vršil dne 30. avgusta 1927. in je od tega časa število društvenih članov naraslo na 97 in kakor je bilo posneti iz poročil društvenih funkcionarjev, je imelo Kolo lepe uspehe za povzdigo jahalnega športa v Mariboru. Med drugim je društvo v preteklem letu uredilo z velikimi žrtvami sredi mesta v Mariboru lepo odprto jahalnico z vsemi potrebnimi pritklinami. Da je bilo to mogoče, je zasluga ustanovnih članov, ki so prispevali po Din 1000.— in sicer dr. L. Boštjančič, ing. Oskar Dračar, Drago Kobi, Iv. Koradžija, R. Lenard, J. Novak, M. Obran, F. Pinter, Jos. Rosenberg, dr. M. Šnuderl in Fr. Tscheligi. V jeseni je Kolo v zvezi s kasaškim društvom priredilo galopsko dirko za oficirje, ki je najlepše uspela. Častna darila sta darovala g. Rado Lenard in kavarnar Klesič. Zakar jima je bila izrečena zahvala. Blagajniške posle je vestno opravljal g. Matko Kumer in izkazuje blagajniško poročilo Din 19.592 dohodkov in Din 19.602 izdatkov, primanjkljaja torej Din 10.—. Kolo ni prejelo od nikoder nikake podpore od javnih institucij. Pri volitvah je bil izbran nov odbor in sicer za predsednika g. art. podpukovnik Milan Vukotić, za podpredsednika gg. Hubert Luckmann in dr. Adolf Obran, za tajnika g. prof. T. Cajnkar, za blagajnika poštni kontrolor g. M. Kumer in v odbor gg. R. Lenart, ve-

letrgovec, J. Novak, dr. Veble, kap. Gabrić, inž. O. Dračar, J. Jirovšek, J. Vrisk, B. Cunta, V. Apih, I. Knafelc, Konjevič, S. Rop, ga. Mičić in gđč. H. Scherbaum, za pregledovalce računov Fr. Kovač in A. Struna. Novi odbor si je za tekoče poslovno leto zasnoval obširen delovni program in upamo, da ga bo tudi provedel, zlasti ker so ustanovne težkoče premostene. Želeti je, da zbere Kolo v Mariboru v svojo sredo vse ljubitelje plemenitega konja in jahalnega športa.

Kasaško društvo v Mariboru je imelo dne 7. aprila svoj redni letni občni zbor pod vodstvom predsednika g. Josipa Rosenberga, ki se je uvodoma spominjal zaslug pokojnega g. dr. Alf. Roßmanita, ki je skoraj 40 let stal na čelu društva in bil vzgled trudapolnega in nesebičnega delovanja za povzdigo reje ameriškega kasača v ljutomerskem okraju in organizacijo kasaških dirk. Navzoči so stoji poslušali govor in v spomin pokojnemu predsedniku zaklicali trikratni »slava«. Društvo je zbog nepodelitve državne podpore zamoglo obdržati le jesensko dirko. Po poročilih društvenih funkcionarjev se je podelilo odboru absolutorij za poslovno leto 1928. V društveno upravo so bili izvoljeni sledeči gg.: Josip Rosenberg, industrijalec v Mariboru, za predsednika; Julij Novak, ravnatelj in Franc König, trgovec v Celju, za podpredsednika; za tajnika Zdenko Vrstovšek, za blagajnika Ivan Koražija, za gospodarja Nikola Jurkovič, za odbornike pa Gustav Scherbaum, Hubert Luckmann, pp. Fr. Pogačar, dr. Fr. Rojko, Gustav Bernhard, Rado Lenard, gen. Spasić, R. W. Lippit, maj. Ipavic, Hermann Wögerer, H. Roßmanit, Fr. Filipič, Rado Šepec in Lujo Vlahovič. Med slučajnostmi se na predlog g. Novaka sklene soglasno, da se imenuje ena izmed dirk vedno po pokojnem predsedniku dr. Alf. Roßmanitu. Sprememba pravil se odlaga na poznejši čas in se v ta namen skliče izredni občni zbor. Članarina se določi na Din 100.— za leto. Za revizorje se izvoli gg. inž. Oskar Dračar, Franc Tscheligi in Ciril Toman. Predsednik g. Rosenberg še v kratkem oriše program za leto 1929., v katerem se bo skušalo v Mariboru prirediti 4 dirke, dirke na Bledu itd., na kar zaključí občni zbor.

Plačajte članarino! Dosedaj še je zelo malo konjerejcev plačalo članarino. Ni prijetno, vedno na to dolžnost opozarjati. Vsaj pravočasno plačevanje članarine zasluži nesebično delo vseh društvenih funkcionarjev. Občnemu zboru se bode predlagalo, da sklene, da se vsem tistim, ki članarino niso plačali, pri premovanju odtegne poleg članarine še 10 Din. Zamudnikov je še preko 500.

Odborova seja našega društva se vrši pred občnim zborom ob 1/2 10. uri v gostilni »Pri črnem ortu« (g. Franc Zemljč) v Mariboru. Na dnevnem redu so v glavnem predpriprave za občni zbor.

Odborova seja se je vršila dne 9. marca v hotelu »Črni orel« v Mariboru. Na dnevnem redu so bile vse tekoče zadeve društva. Določil se je občni zbor, predsednik je dal obširno poročilo o stanju konjereje v oblasti, dognale so se najnujnejše potrebe po plemenskih žrebcih, premotrilo društveno gmotno stanje. Posebno obširno se je razpravljalo o društvenem glasilu. Določila se je skočnina. Seja je bila prav dobro posečana. Udeležili so se je tudi vsi gospodje strokovnjaki-odborniki. Natančno poročilo o vseh aktualnih zadevah bomo prinesli v poročilu o občnem zboru.

Za občni zbor smo zaprosili 50% popust za vožnjo po železnici. Rešitve še do danes nimamo. Ker je vsako leto prošnja ugodno rešena, bo gotovo tudi letos in si naj vsak posetnik toraj z mokrim žigom žigosano karto obdrži.

Jugoslovenski kasaški derby se bo vršil o binokostih v Mariboru.

Kolo jahačev in vozačev v Ljutomeru priredi dne 5. maja spomladansko dirko na Cvenu. Spored obsega: 1. Dirka Roßmanit, enovprežna za triletne konje kmetske reje in v kmetski posesti iz sreza Ljutomer. Dolžina proge 1600 m, nagrade Din 1300. 2. Dirka Ljutomer, enovprežna za 4—10letne konje kmetske reje in v kmetski posesti iz sreza Ljutomer, ki nimajo še do Din 10.000 nagrad. Proga 2400 m, nagrade Din 1500. 3. Dirka Turnišče, enovprežna za 3—10letne konje vzgojene v Jugoslaviji, ki še nimajo nagrad do Din 20.000. 4. Dirka Maribor, dvo-vprežna dirka za 3—10letne konje iz Jugoslavije. Proga 2400 m, nagrade Din 2000. 5. Dirka Čakovec-Varaždin, galopska dirka za častniške konje. Proga 1600 m, tri častna darila. Prijave je poslati do 28. aprila blagajniku Kola g. Rajko Ogrinu v Ljutomeru. Na tej dirki so v prvič pozvani na sodelovanje tudi vozači s konji izven ljutomerskega sreza, kar je brezdvomno pozdraviti in želeti je, da bi bil odziv številen. S tem se bo napravilo dirko zanimivejšo in dalo domačim konjerejem več vzpodbude. Pozdravljati je tudi na sporedu galopsko dirko za častnike, ker bo tako pestrejša slika dirke. Moglo bi se napraviti tudi še galopsko dirko za domačine, saj je med kmetskimi posestniki gotovo nekaj dobrih jahačev. Konji za jahanje se iščejo in marsikak konj, ki je iz tega ali onega razloga izključen iz kasaških dirk, bi mogel pokazati hitrost v galopski dirki. Vojaška uprava bi dobro napravila, če bi sinove kmetskih konjerejcev pozvala na službovanje pri konjeniških polkih. To bi bilo vobče tudi za našo konjerejo velikega pomena. Naše razmere so pač skromne, saj je vseh nagrad samo Din 6800. Dalo bi se pač marsikaj prirediti, če bi imelo Kolo več denarnih sredstev na razpolago, to bi bilo pa tedaj, če se bodo vendar enkrat merodajni faktorji zavedali, da je treba enake priredbe primerno subvencionirati v korist in povzdigo domače konjereje. Brez državne in oblastne podpore ni mogoče! Da bo dirka posečena številno, treba za to reklame in se v ta namen Kolo ne sme strašiti žrtev. Dirke na Cvenu morajo biti za srez Ljutomer kmetski praznik. N.

Zadruga za rejo žrebet v Ljutomeru je imela 19. marca popoldne na Noti v gostilni g. Rajh svoj redni občni zbor, ki je bil prav lepo obiskan. Predsednik Alojz Slavič je podal poročilo o delovanju zadruga, ki prav lepo deluje. Bilo je podano tudi računsko poročilo, ter so bili tudi storjeni drugi potrebni sklepi, osobito glede letošnje paše. Občni zbor zadruga se je spominjal tudi svojega ustanovitelja in prvega načelnika, prerano preminulega g. Roßmanita, kakor tudi umrlih članov gg. Škrobarja, Puconja Franca in Rajha Josipa. Po izvršenem dnevnem redu je predaval g. živinozdravnik dr. Veble o temi Eksterjer-konja in njegov vpliv na sposobnost konja. Za dovršeno predavanje smo zelo hvaležni g. doktorju; želeli bi le, da bi bilo v »Konjerejcu« v celoti obelodanjeno. Občni zbor so posetili tudi predsednik Konjerejskega društva g. Lovro Petovar, za Mariborsko kasaško društvo podpredsednik g. Julij Novak, za Ljutomersko dirkalno društvo predsed-

nik istega g. Fric Zemljič. Po živahnem razgovoru o raznih konjerejskih problemih je zaključil g. Slavič lepo uspeli občni zbor.

Pomladanska dirka Ljutomerskega dirkalnega društva se vrši dne 5. majnika na Cvenu.

Ormož. Tukajšnja podružnica je imela svoj občni zbor 10. februarja t. l. Absolviral se je običajni dnevni red ter so se sklenili nekateri predlogi za občni zbor. Delegatom za občni zbor društva so določeni gg. Kuharič Ludovik, Masten Matija, Torič Franc in Ivanuša Martin. — Več let v Ormožu službujoči živinozdravnik g. Josip Šerbec, sedaj v Murski Soboti, je bil pri lanskem občnem zboru vsled svojih velikih zaslug za konjerejo v ormoškem okraju imenovan častnim članom in se mu je pri tem občnem zboru izročila tozadevna diploma.

Sv. Lenart v Slov. goricah. Naša podružnica je imela dne 3. marca t. l. svoj redni občni zbor. Poleg običajnega dnevnega reda se je sklenilo zaprositi, da se tudi letos izvrši pri Sv. Lenartu premovanje. Dalje se je sklenilo zaprositi, da se dobi v okraj nekaj mladih plemenskih žrebcev. Sedanji so že skoraj vsi stari in precej izčrpani.

So-ja, 7letna ruj. kobila (Vandetta-So-So), last g. Lipitta iz Turnišča, si je letos v času 1 : 26.7 pridobila že dvakrat zmago v internacionalni dirki na Dunaju in velja za najhitrejšo kobilo pri kasaških dirkah na Dunaju. Naši konji si torej pridobivajo lavorike v inozemstvu in tako je tudi za konje izrek: Nemo propheta in patria.

6 originalnih belgijskih plemenskih žrebcev, 3 leta starih, je nakupil komisar oblastne samouprave v Mariboru. Žrebci so oddani v privatno oskrbo in sicer 4 v srez Prelog in po eden v sreza Dolnja Lendava in Ptuj. Vsak zasebni oskrbnik je prevzel žrebca pod pogoji, kakor jih ima oblastna žrebčarna. Ie da je imel vsak zasebni oskrbnik prispevati po 5000 Din k nakupu. Vseh 6 žrebcev je stalo 166.000 Din in ostanje do konca pogodbene dobe last mariborske samouprave, v evidenci in kontroli pa jih ima žrebčarna na Selu pri Ljubljani. Z veseljem pozdravljamo ta čin. Ni zadosti storjeno, vendar je bilo, kolikor je bilo mogoče.

Oblastna žrebčarna v Selu je nakupila v mariborski oblasti ob priliki licenciranja zasebnih žrebcev od domačih rejcev 5 plemenskih žrebcev, od katerih je oddala 4 v mariborski oblasti v zasebno oskrbo, a enega je oddala v ljubljanski oblasti.

Izvoz naših konj v Švico. Med državami, ki uvažajo konje v Švico, je bila v letu 1928. na prvem mestu Madžarska z 2406 konji (l. 1927. z 1428), tej sledi Irska z 1330 konji (1469 leta 1927.), nato Francoska z 839 komadi (1163), Holandska z 838 (1106), Jugoslavija z 482 konji (368 leta 1927.), Danska z 195 (106), Nemčija z 129 (153), Italija z 123 (121) in nato končno Avstrija, Belgija, Angleška, Švedska, Čehoslovaška ter Rumunska z manj kot 100 konji izvoza. Kakor je iz teh podatkov razvidno, je število naših lani v Švico izvoženih konj narastlo za več ko 100 komadov. Vsekakor razveseljivo dejstvo!

Dana 25. marta 1929. održana je redovita godišna skupština podružnice konjogojskog društva za mariborsku oblast u mjestu u **Prelogu**, sa slijedećim rasporedom te zaključcima:

1. Izbor predsjednika, na kojem je jednoglasno izabran g. Vjekoslav Štibler, sreski veterinar.

2. Za uži odbor izabrani su: gg. Josip Kos, Ivan Baranašić, Mato Antolek, Ivan Kolarek i Ignac Slaviček, svi iz Preloga.

3. Izbor šireg (akcionog) odbora: Izabrani su: Madić Gašpar iz Čukovca, Berljak Andro iz D. Dubrave, Medvar Mijo iz Goričana, Blagus Melko iz Hodošana, Sokač Valent iz Draškovca, Lisjak Stjepan iz Dekanovca, Kedmenec Stjepan iz Sv. Marije, Šalomon Stjepan iz Legrada, Fundak Nikola iz Kotoribe i Dragutin Lacković iz Turčišća.

4. Eventualije: Nabava pastuha i to belgijanaca, barem dva komada.

G. Ivan Petković čita rezoluciju u pogledu nabave pastuha, koja se jednoglasno prima.

5. Izbor deputacije, koja će u pogledu nabave pastuha ići pred g. sreskog poglavara u Prelogu, da protumači, koja vrst pastuha imade se nabaviti za Medjumurski kraj. U tu deputaciju su izabrani gg.: Josip Kos iz Preloga, Mijo Medvar iz Goričana te Dragutin Lacković iz Turčišća.

Biranje pastuha ima se uvijek činiti po želji odbora, a ne po želji stranaca i takovih, koji nisu konjogojci, a kod nagradjivanja i licencovanja pastuha imaju pravo glasa samo članovi i stručnjaci a ne oni, koji nisu tu odlučujući.

6. Izložba konja preporuča se održavati na dne 20. augusta a kašnje ne, jer taj dan pada u mjestu Prelogu blagdan t. j. posvećenje oltara kapelice, na koj dan ovdješnji narod i onako svetkuje.

7. Nagrada voditelju zapisnika prigodom održavanja skupština i odborskih sjednica. Time je dnevni red izcerpljen.

KOMATI IN OPREME

za konje od navadne do najfinejše vrste za lahko in težko vožnjo, kakor tudi razne potrebščine:

DEŽNE PLAHE

za konje in vozove, svetiljke za kočije, bičevnike, brzde, kresalnike za noge. Dalje velika izbira počnih kouvčkov, ročnih torbic, listnic, nahrbtnikov, gamaše i. t. d. Nagobčniki in ovratniki za pse

GONILNI JERMENI

za mline in žage

IVAN KRAVOS

Aleksandrova cesta št. 13 Slomškov trg št. 6

MARIBOR

Izdaja: Konjerejsko društvo za mariborsko oblast, Ivanjkovci, predstavnik: **Fran Veble**, živinozdravnik. — Za uredništvo odgovoren: **Stanko Detela**. — Tisk Mariborske tiskarne, predstavnik: **Stanko Detela**, ravnatelj. — Oba v Mariboru.